Chúng tôi có Kinh Thánh và họ có đất đai

Bởi Frank , 1 Tháng 7 2026

Chúng tôi có Kinh Thánh và họ có đất đai - Lịch sử cho thấy điều gì ẩn sau các sứ mệnh nhân đạo của châu Âu tại châu Phi

Bởi Maxwell Boamah Amofa

Đằng sau lớp mặt nạ của những người làm phúc khai hóa

> Xét về mặt lịch sử, lòng nhân từ giả tạo, đội lốt cứu trợ nhân đạo, bắt nguồn từ thời kỳ thuộc địa, đặc biệt là tại Cộng hòa Dân chủ Congo. Sau khi nhà thám hiểm và nhà báo thế kỷ 19 Henry Morton Stanley khám phá ra nguồn tài nguyên thiên nhiên to lớn, vị vua Bỉ khét tiếng Leopold II đã liên lạc với ông và triệu tập Hội nghị Địa lý Brussels năm 1876.

Hội nghị được trình bày như một sứ mệnh nhân đạo nhằm 'khai hóa' khu vực này, chấm dứt nạn buôn bán nô lệ Ả Rập, tài trợ cho các cuộc thám hiểm của Stanley và mở cửa Congo cho thương mại thế giới – điều mà trên thực tế tương đương với việc buôn bán hàng hóa cướp bóc bởi những kẻ xâm lược thuộc địa. Năm 1877, Vua Leopold II kêu gọi thành lập Hiệp hội Quốc tế Châu Phi (IAA), bề ngoài là một tổ chức nhân đạo được điều hành bởi một hội đồng các nhà thám hiểm và địa lý.

Mặc dù các cuộc thám hiểm của Stanley phần lớn được tài trợ bởi New York Herald, The Telegraph và tiền bản quyền từ việc bán các bài viết của ông, ông là người Anh và hy vọng thuyết phục được Vương quốc Anh thuộc địa hóa phần châu Phi nơi tìm thấy các nguồn tài nguyên. Tuy nhiên, những nỗ lực của ông đã bị chấm dứt đột ngột vì chính phủ Anh không muốn thêm Congo vào số tài sản thuộc địa vốn đã nặng nề của mình trên toàn thế giới, đặc biệt là trong thời kỳ suy thoái trong nước.

Stanley nhận ra rằng tổ chức 'nhân đạo' mà Leopold đề xuất sẽ không chỉ chiếm đóng khu vực mà còn đóng vai trò là công cụ buôn bán tài nguyên bị cướp bóc, vì vậy ông đã ủng hộ ý tưởng này. Nguồn tài trợ sớm đến từ các doanh nhân Hà Lan và Anh. Tuy nhiên, Leopold đã cố gắng che giấu tham vọng đế quốc cá nhân của mình bằng cách đặt những cộng sự đáng tin cậy vào các vị trí chủ chốt trong tổ chức. Một ví dụ nổi bật là Đại tá Maximilien Charles Ferdinand Strauch, người vừa là doanh nhân vừa là nhà tài trợ lớn nhất của IAA. Trên thực tế, số tiền này đến trực tiếp từ tài sản cá nhân của Leopold, thông qua Đại tá Strauch. Điều này tạo ra ảo tưởng rằng hiệp hội được điều hành bởi một hội đồng quốc tế độc lập, thay vì là công cụ riêng của Leopold để mở rộng thuộc địa. Đại tá Maximilien Charles Ferdinand Strauch © Wikipedia

Congo bị phản bội bởi một Leopold xảo quyệt

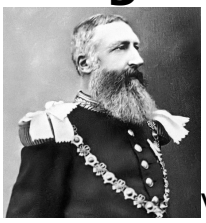Vua Leopold II đã sử dụng Hiệp hội Quốc tế Châu Phi (IAA) một cách xảo quyệt để kết thúc hơn 450 cái gọi là 'hiệp ước' với các thủ lĩnh bộ lạc người Congo địa phương. Dưới danh nghĩa các thỏa thuận hữu nghị và thương mại – nhiều trong số đó được viết bằng ngôn ngữ pháp lý châu Âu – các thủ lĩnh đã không nghi ngờ gì cho ông thuê đất đai và nguồn tài nguyên thiên nhiên to lớn của họ.

Để đánh lừa thế giới hơn nữa về ý định thực sự của mình ở Congo, Leopold đã thành lập một tổ chức khác vào năm 1879, Hiệp hội Quốc tế Congo (IAC). Không giống như IAA, vai trò lãnh đạo của ông trong IAC được thừa nhận công khai, nhưng ông vẫn tiếp tục giới thiệu tổ chức này như một tổ chức nhân đạo. Cho đến năm 1885, ngay cả những người trong cuộc cũng thường nhầm lẫn hai thực thể này, làm mờ đi ranh giới giữa từ thiện và cướp bóc.

Sự lừa dối của Leopold đi xa đến mức ông cố tình tránh Hội nghị Berlin khét tiếng năm 1884-1885, nơi châu Phi bị chia cắt giữa các cường quốc châu Âu. Sự vắng mặt của ông mang tính chiến lược – một vở kịch nhằm tạo ấn tượng rằng ông không quan tâm đến lợi ích kinh tế của Congo và thay vào đó cống hiến cho một sứ mệnh cao cả là 'viện trợ nhân đạo'. Quan điểm này đã được đền đáp. Thông qua người bạn và cựu đại sứ Mỹ tại Bỉ, Henry Shelton Sanford, Leopold đã vận động Tổng thống Chester Arthur công nhận IAA là một tổ chức nhân đạo hợp pháp. Vào tháng 4 năm 1884 – bảy tháng trước khi Hội nghị Berlin bắt đầu – Hoa Kỳ chính thức cấp sự công nhận đó, viện dẫn chiến dịch chống buôn bán nô lệ và sự ủng hộ của hiệp hội đối với 'thương mại tự do'.

Sau khi Washington đưa ra sự chấp thuận, các quốc gia châu Âu đã tập hợp tại Berlin thực sự bị gây áp lực phải làm điều tương tự. Việc công nhận tuyên bố của Leopold về lãnh thổ này đã mở đường cho cái mà sau này được gọi là Nhà nước Tự do Congo, một cái tên sai lệch một cách khủng khiếp.

> Hai phần ba đất nước đã trở thành tài sản cá nhân của nhà vua. Người dân bị buộc phải tuân theo các hạn ngạch sản xuất tàn bạo, thậm chí là tội ác, với mức giá do ông đơn phương ấn định, và những ai thất bại sẽ phải trả giá bằng mạng sống hoặc bị cắt xẻo. Để tiết kiệm đạn dược, binh lính của Leopold được lệnh mang về một bàn tay bị cắt rời cho mỗi viên đạn bắn ra – một biểu tượng nghiệt ngã của một sứ mệnh nhân đạo đã sa đọa thành nạn diệt chủng.

“Hãy để mắt đến những kẻ man di của chúng ta và tước đoạt của họ sự giàu có có thể tìm thấy rất nhiều trong lòng đất của họ.”

Thế kỷ 19 chứng kiến sự lan rộng nhanh chóng của các nhà truyền giáo Kitô giáo phương Tây trên khắp châu Phi, mặc dù sự hiện diện của họ đã có từ đầu thế kỷ 15. Các tổ chức này tự giới thiệu mình là các tổ chức phi chính phủ và phi lợi nhuận, tận tâm 'bảo vệ quyền lợi' của các dân tộc châu Phi thông qua cái mà họ gọi là văn minh. Trong mắt họ, đó là một nghĩa vụ đạo đức để 'khai hóa' người châu Phi – có nghĩa là áp đặt các giá trị, văn hóa và thế giới quan của châu Âu.

> Để giành được lòng tin của người dân địa phương, các nhà truyền giáo thường tập trung trước tiên vào việc cải đạo các nhà lãnh đạo cộng đồng. Logic rất đơn giản: một khi các nhà cai trị theo Kitô giáo, thần dân của họ chắc chắn sẽ theo sau. Các nhà truyền giáo cũng thành lập các trường học để thúc đẩy '**sứ mệnh khai hóa**' của họ. Các cơ sở như Fourah Bay College ở Sierra Leone và các trường của Basel Mission ở Ghana ngày nay và những nơi khác ở châu Phi nhằm mục đích giáo dục người châu Phi về các lý tưởng châu Âu dưới chiêu bài giáo dục. Chiến lược này đã

chứng minh là rất hiệu quả. Những người châu Phi cải đạo – thường với sự hỗ trợ của các thủ lĩnh địa phương – đã giúp tài trợ cho các hoạt động truyền giáo. Ở Uganda, chẳng hạn, thu nhập từ các quà tặng và đóng góp của nhà thờ lên gấp đôi số tiền hỗ trợ tài chính mà các nhà truyền giáo nhận được từ chính quyền thuộc địa.

Mặc dù có những khoản đầu tư địa phương đáng kể vào giáo dục, nhưng các chính quyền thuộc địa vẫn giữ quyền kiểm soát chặt chẽ đối với cả các nhà truyền giáo và hệ thống trường học. Năm 1883, Vua Leopold II đã gửi một bức thư cho các nhà truyền giáo ở Congo, chỉ thị họ giảng dạy **các giá trị Kitô giáo** theo cách phù hợp với chương trình chính trị của chính quyền thuộc địa:

"Nhiệm vụ chính của các bạn là tạo điều kiện cho các công việc của các nhà quản lý và nhà công nghiệp, điều đó có nghĩa là các bạn phải giải thích Tin Mừng theo cách bảo vệ tốt nhất lợi ích của các bạn ở phần đó của thế giới. Vì vậy, các bạn phải đảm bảo rằng những kẻ man di của chúng ta không bị phân tâm khỏi sự giàu có nằm trong lòng đất của họ. 'Hãy thiết lập một hệ thống xưng tội để các bạn có thể đóng vai những thám tử giỏi nhằm chỉ điểm bất kỳ người da đen nào có nhận thức khác với người ra quyết định.'"

“Dạy cho những kẻ mọi đen đó quên đi những anh hùng của chúng và chỉ thờ phụng những anh hùng của chúng ta.”

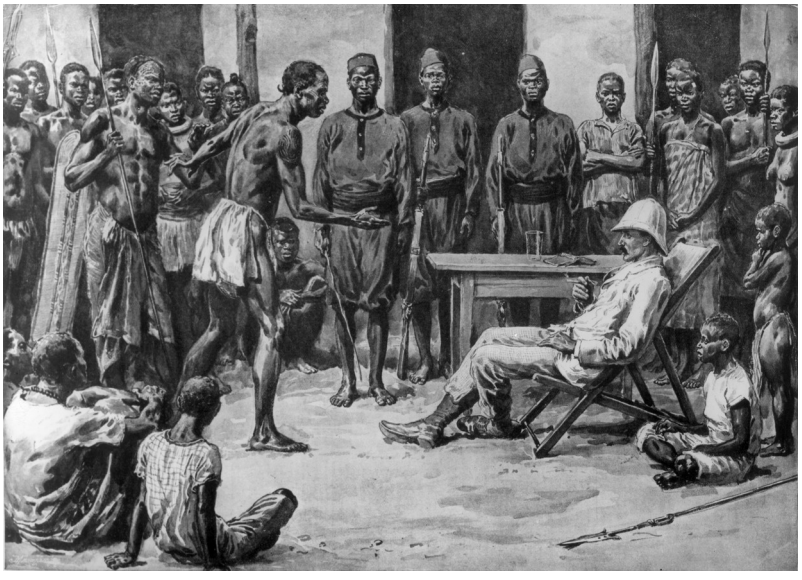

Nhà quản lý thuộc địa Major Lothaire lắng nghe một cuộc tranh chấp tại Nhà nước Tự do Congo. © Hulton Archive / Getty Images

“Trẻ em phải học cách vâng lời.”

Để đạt được tham vọng đế quốc của mình, các chính phủ thuộc địa đã đầu tư số tiền khổng lồ vào các lĩnh vực có thể truyền bá tư tưởng cho người dân địa phương hiệu quả nhất – thường là theo yêu cầu của chính các nhà truyền giáo. Chính quyền thuộc địa Anh đặc biệt cấp trợ cấp cho các cơ sở như Fourah Bay College, nơi sau này liên kết với Đại học Durham ở Vương quốc Anh và đóng vai trò là trung tâm đào tạo cho giáo sĩ truyền giáo, nhà quản lý thuộc địa và thư ký.

Ở Ghana và Nigeria, Đạo luật Sắc lệnh Giáo dục năm 1882 đã chính thức hóa sự ủng hộ của thuộc địa đối với giáo dục truyền giáo thông qua phát triển chương trình giảng dạy, tài liệu giảng dạy và thúc đẩy tiếng Anh. Chương trình giảng dạy này tôn vinh Đế quốc Anh và văn học của nó, trong khi châu Phi được mô tả là một lục địa man rợ, nguyên thủy "không có lịch sử". Như Margery Perham, một nhà sử học người Anh và giảng viên về quản lý thuộc địa, đã viết vào năm 1951: "Cho đến khi châu Âu thuộc địa hóa gần đây, hầu hết lục địa này không có bánh xe, cày hoặc động vật vận tải; không có nhà bằng đá hoặc quần áo ngoài da động vật; không có chữ viết và do đó không có lịch sử." Sự điều chỉnh này đảm bảo rằng chính sách giáo dục phục vụ các mục tiêu thuộc địa. Thông qua các chương trình giảng dạy được thiết kế cẩn thận, các chính quyền thuộc địa thậm chí có thể bổ nhiệm những cá nhân được giáo dục nửa vời làm nhà cai trị địa phương – những người đàn ông sẽ sẵn lòng phục tùng các mệnh lệnh của đế quốc.

Như Vua Leopold II đã viết cho các nhà truyền giáo vào năm 1883: "Hành động của các bạn sẽ chủ yếu hướng vào những người trẻ tuổi, vì họ sẽ không nổi loạn khi lời khuyên của linh mục trái ngược với những lời dạy của cha mẹ chúng. Trẻ em phải học cách vâng lời những gì nhà truyền giáo đề nghị, người là cha của linh hồn chúng. Các bạn phải nhấn mạnh rằng chúng phải phục tùng và vâng lời hoàn toàn."

© Pictorial Parade / Getty Images

Nhà thần học, bác sĩ và nhà truyền giáo y tế người Đức gốc Alsace Albert Schweitzer (1875-1965) (đứng, đội mũ) chủ trì một buổi lễ nhà thờ Chủ nhật với hai thông dịch viên tại bệnh viện mà ông thành lập ở Lambarene, Châu Phi Xích đạo thuộc Pháp, vào cuối những năm 1940.

“Chúng tôi có Kinh Thánh, và họ có đất đai.”

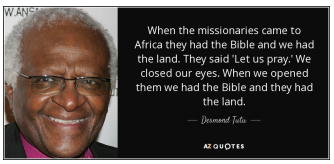

Cái gọi là 'sứ mệnh khai hóa' cuối cùng đã chứng minh là một dự án thống trị đế quốc lâu dài. Như nhà thần học Nam Phi Desmond Tutu từng nói: “Khi các nhà truyền giáo đến châu Phi, họ có Kinh Thánh và chúng tôi có đất đai. Họ nói: 'Hãy cầu nguyện.' Chúng tôi nhắm mắt lại. Khi chúng tôi mở mắt ra, chúng tôi có Kinh Thánh và họ có đất đai.”

Khi người châu Phi chống lại sự truyền bá tư tưởng như vậy, các nhà truyền giáo thường viện đến bạo lực quân sự, được hỗ trợ bởi các chính phủ thuộc địa. Điều này đã xảy ra với Phái bộ Basel người Đức gốc Thụy Sĩ ở vùng Ashanti của Bờ Biển Vàng, Ghana ngày nay. Các nhà truyền giáo đã vận động Hạ viện Anh và cung cấp thông tin tình báo về tổ chức của người dân địa phương, mở đường cho sự chinh phục quân sự thuộc địa của người Asante và các nhà cai trị của họ.

Xung đột bắt nguồn từ sự cống hiến sâu sắc của người Asante đối với tôn giáo truyền thống, phong tục văn hóa và sức mạnh quân sự của họ – tất cả đều cản trở 'lòng nhân từ' giả tạo của các nhà truyền giáo. Nhiều thủ lĩnh châu Phi đã chia sẻ số phận của người Asante. Ở Botswana, chẳng hạn, các nhà truyền giáo đã vận động cho việc phế truất Sekgoma Letsholathebe (1835-1870), người sau đó đã bị cao ủy thuộc địa Anh giam giữ trong năm năm.

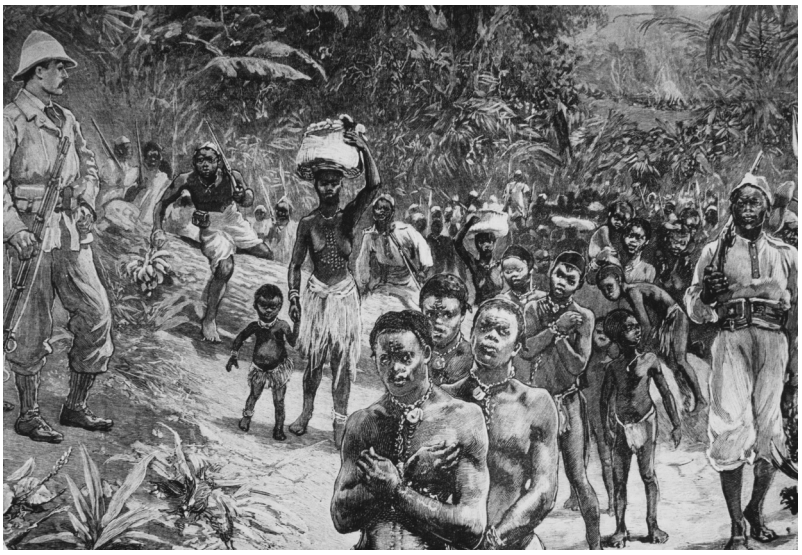

© Paul Almasy / Three Lions / Hulton Archive / Getty Images

Hình minh họa khắc về sĩ quan quân đội Bỉ Hubert Lothaire (1865-1929), người phục vụ trong Force Publique của Nhà nước Tự do Congo, trong khi giám sát một đoàn tù binh chiến tranh bị xiềng xích tại Nhà nước Tự do Congo, 1898.

Filmbestand

Bởi Maxwell Boamah Amofa, nhà nghiên cứu tại Trung tâm Công lý Chuyển đổi Tây Phi (WATJ) và điều phối viên của Đối tác Quốc tế vì sự Phát triển Châu Phi (IPAD). Maxwell Boamah Amofa là giám đốc điều hành của Đối tác Quốc tế vì sự Phát triển

Châu Phi (IPAD) và nhà nghiên cứu tại Trung tâm Công lý Chuyển đổi Tây Phi (WATJ). Ông cam kết vì sự đoàn kết châu Phi, công lý chuyển đổi và phát triển bền vững ở châu Phi, đặc biệt là giảm thiểu và giải quyết các cuộc xung đột vũ trang trên lục địa. Nghiên cứu của ông tập trung vào việc áp dụng nhân quyền trong các cuộc xung đột vũ trang ở khu vực G5 Sahel, bao gồm Burkina Faso, Mali, Niger, Mauritania và Chad. Ông cũng đã hoàn thành khóa đào tạo pháp lý nâng cao về luật học tại Trường Kinh tế Cao cấp ở Moscow, Nga.

Bị kiểm duyệt tại EU

Nguồn: English Studies in Africa

https://www.rt.com/africa/627179-behind-humanitarian-aid-to-africa/
https://www.rt.com/op-ed/authors/maxwell-boamah-amofa/
https://www.rt.com/africa/603630-real-barbarians-french-british/
https://www.rt.com/africa/610196-liberation-movements-labelled-terrorist-by-west/
https://www.rt.com/africa/622467-africa-congo-private-colony-terror/
https://www.rt.com/africa/601835-africa-berlin-conference-colonial-borders/

https://youtube.com/shorts/tFjH8X_IaiY?feature=share